

dr inż. Artur Klepaczko

Eksploracja danych Klasyfikatory liniowe

Zadanie nr 13 – Studia podyplomowe „Przetwarzanie i analiza obrazów biomedycznych”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Prezentacja multimedialna
współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
w projekcie

*„Innowacyjna dydaktyka bez ograniczeń
– zintegrowany rozwój Politechniki Łódzkiej –
zarządzanie Uczelnią,
nowoczesna oferta edukacyjna
i wzmacniania zdolności do zatrudniania
osób niepełnosprawnych”*

Politechnika Łódzka
Instytut Elektroniki

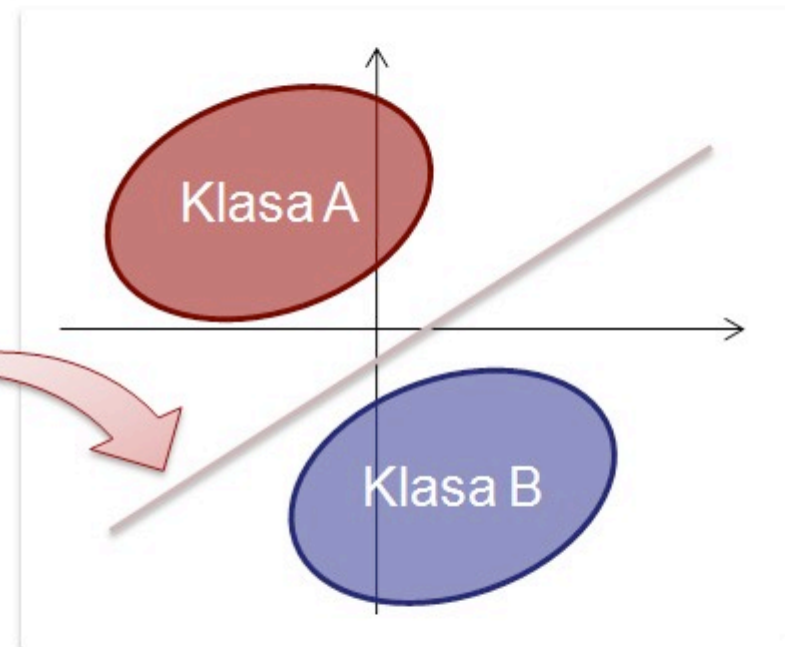
90-924 Łódź, ul. Żeromskiego 116,
tel. 042 631 28 83
www.kapitalludzki.p.lodz.pl

Dyskryminacja liniowa

Klasy separowalne liniowo

Funkcja dyskryminacyjna
(postać ogólna)

$$y(\mathbf{x}) = \mathbf{w}^T \mathbf{x} + w_0$$

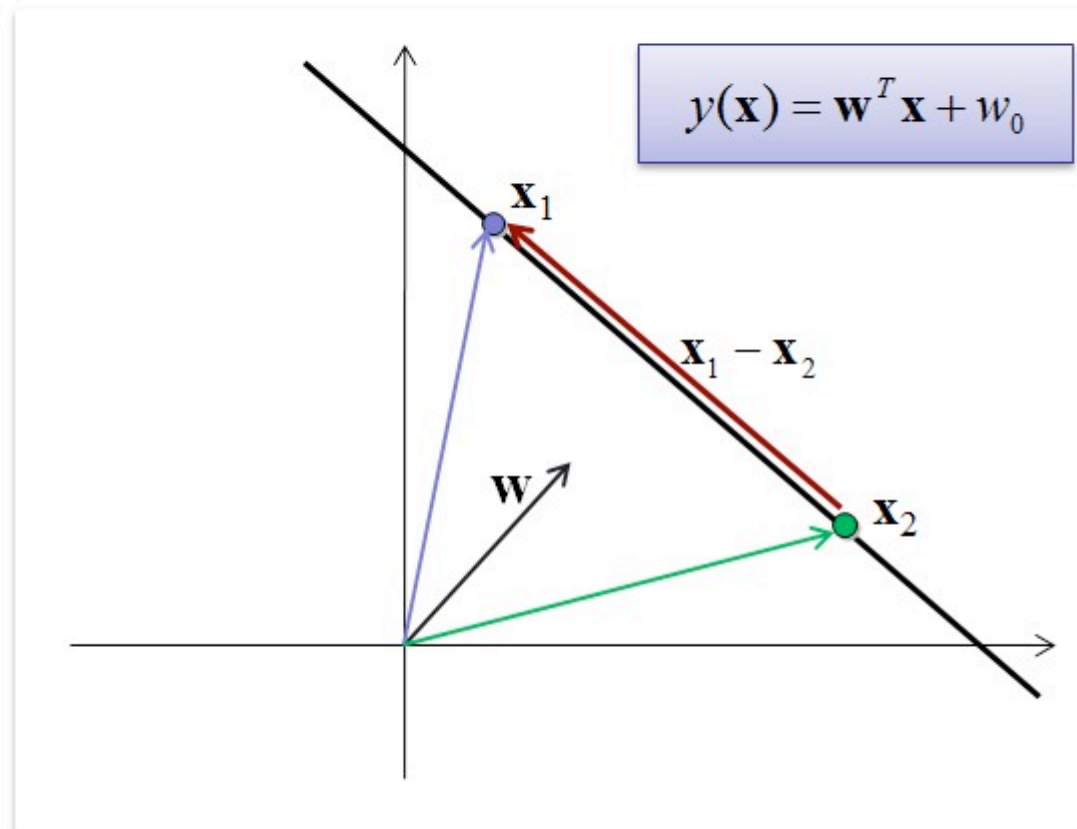

Przestrzeń dwuwymiarowa – linia
Przestrzeń trójwymiarowa – płaszczyzna
Przestrzeń n-wymiarowa – hiperpłaszczyzna

$$y(\mathbf{x}) \geq 0 \Rightarrow \mathbf{x} \in A$$

$$y(\mathbf{x}) < 0 \Rightarrow \mathbf{x} \in B$$

Funkcja liniowa – wektor wag

$$y(\mathbf{x}_1) = y(\mathbf{x}_2) = 0$$

$$\mathbf{w}^T \mathbf{x}_1 + w_0 = \mathbf{w}^T \mathbf{x}_2 + w_0 \Rightarrow$$

$$\mathbf{w}^T (\mathbf{x}_1 - \mathbf{x}_2) = 0$$

Iloczyn skalarny wektorów o niezerowej długości jest równy 0 tylko wtedy, gdy wektory te są ortogonalne (prostopadłe).

Wektor wag określa orientację hiperpłaszczyzny decyzyjnej.

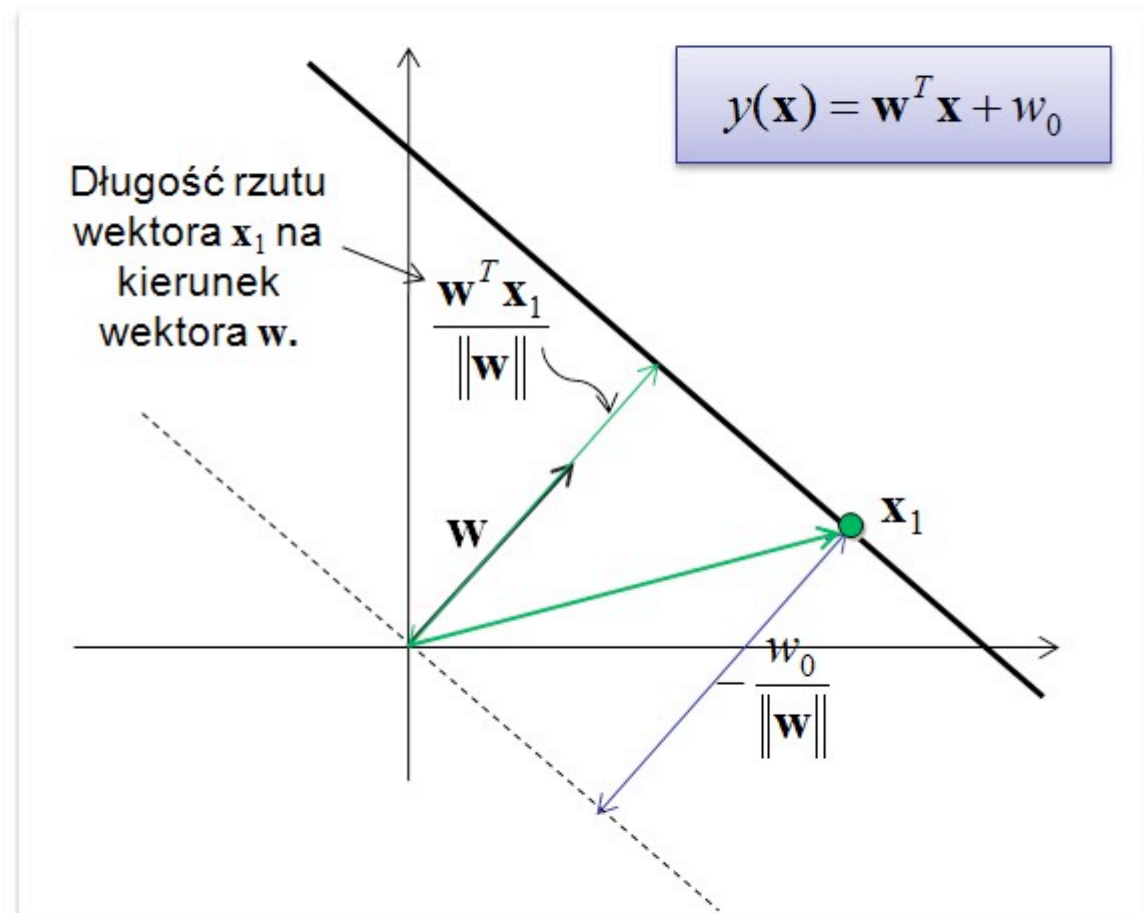
Funkcja liniowa – odchylenie

$$y(\mathbf{x}_1) = 0$$

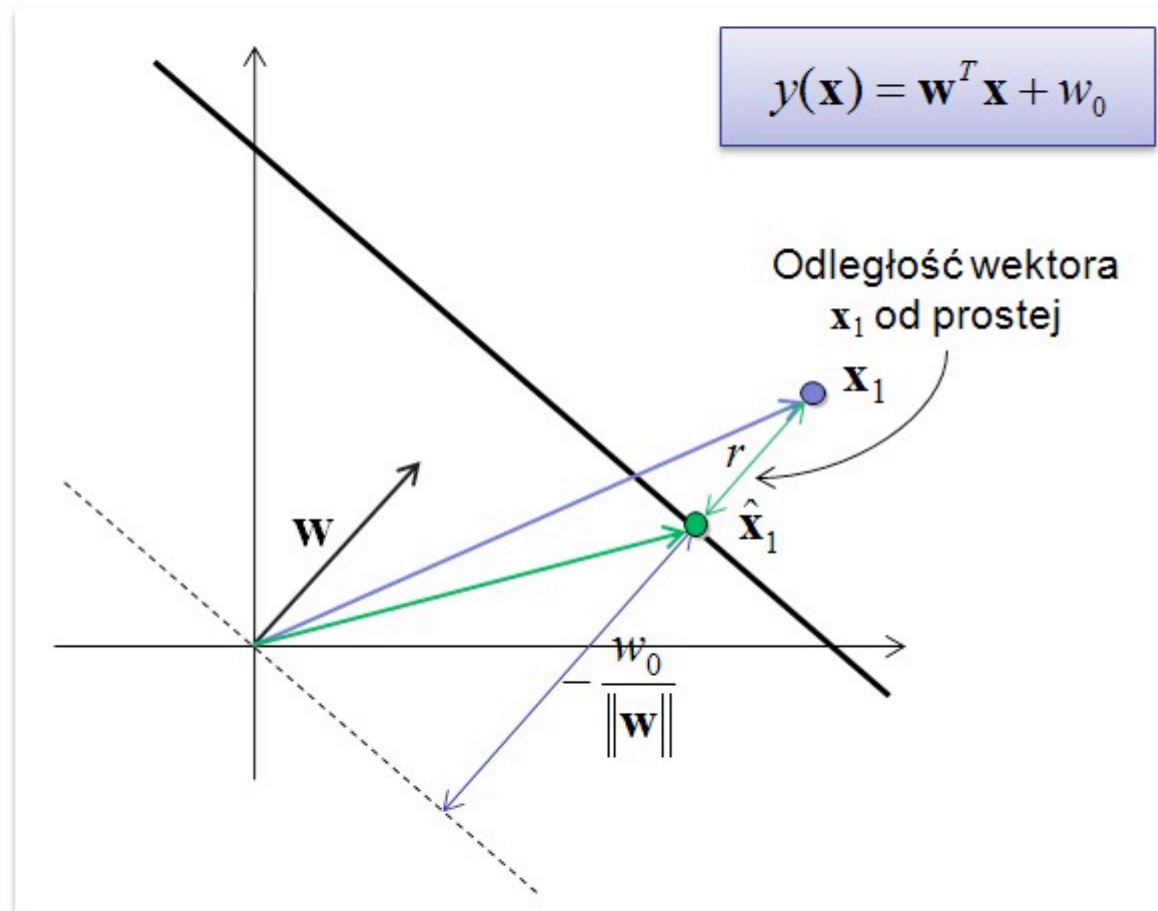
$$\mathbf{w}^T \mathbf{x}_1 + w_0 = 0 \Rightarrow$$

$$\frac{\mathbf{w}^T \mathbf{x}_1}{\|\mathbf{w}\|} = -\frac{w_0}{\|\mathbf{w}\|}$$

Parametr odchylenia określa położenie hiperpłaszczyzny decyzyjnej.

Odległość punktu od linii prostej

$$\mathbf{x}_1 = \hat{\mathbf{x}}_1 + r \frac{\mathbf{w}}{\|\mathbf{w}\|}$$

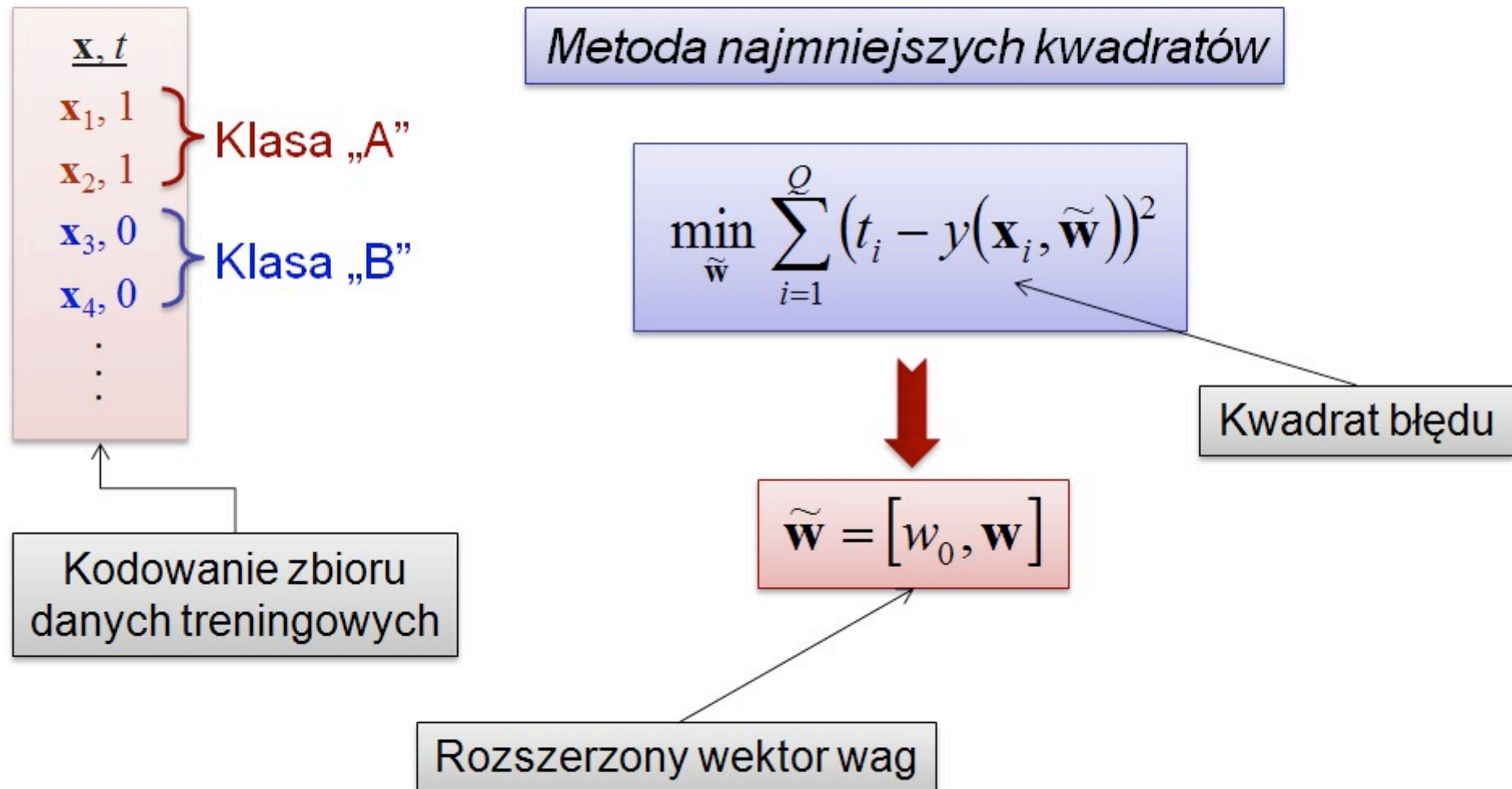
$$\mathbf{w}^T \mathbf{x}_1 = \mathbf{w}^T \hat{\mathbf{x}}_1 + r \frac{\mathbf{w}^T \mathbf{w}}{\|\mathbf{w}\|}$$

$$\mathbf{w}^T \mathbf{x}_1 + w_0 = \mathbf{w}^T \hat{\mathbf{x}}_1 + w_0 + r \frac{\mathbf{w}^T \mathbf{w}}{\|\mathbf{w}\|}$$

$$y(\mathbf{x}_1) = r \frac{\|\mathbf{w}\|^2}{\|\mathbf{w}\|}$$

$$r = \frac{y(\mathbf{x}_1)}{\|\mathbf{w}\|}$$

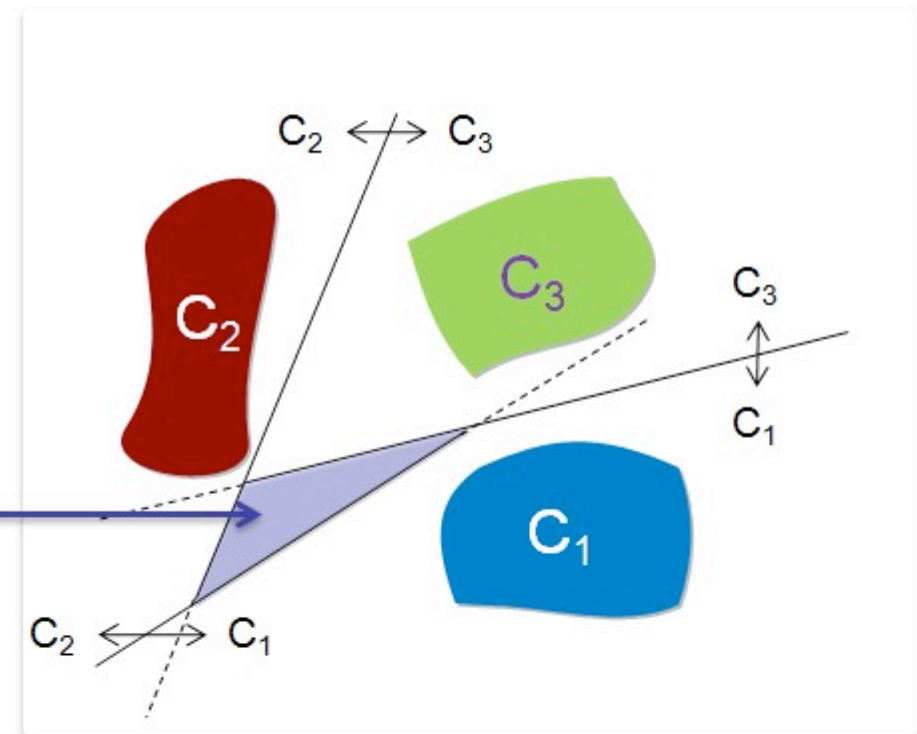
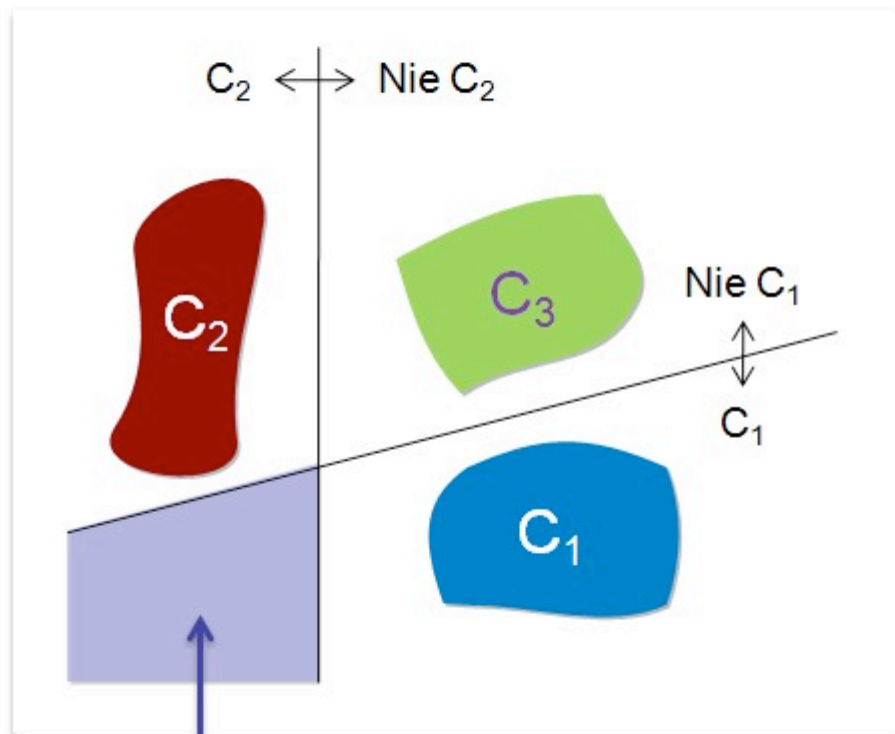
Uczenie klasyfikatora – regresja liniowa

Rozwinięcie do przypadku wielu klas

1. Zestaw $K-1$ linii decyzyjnych

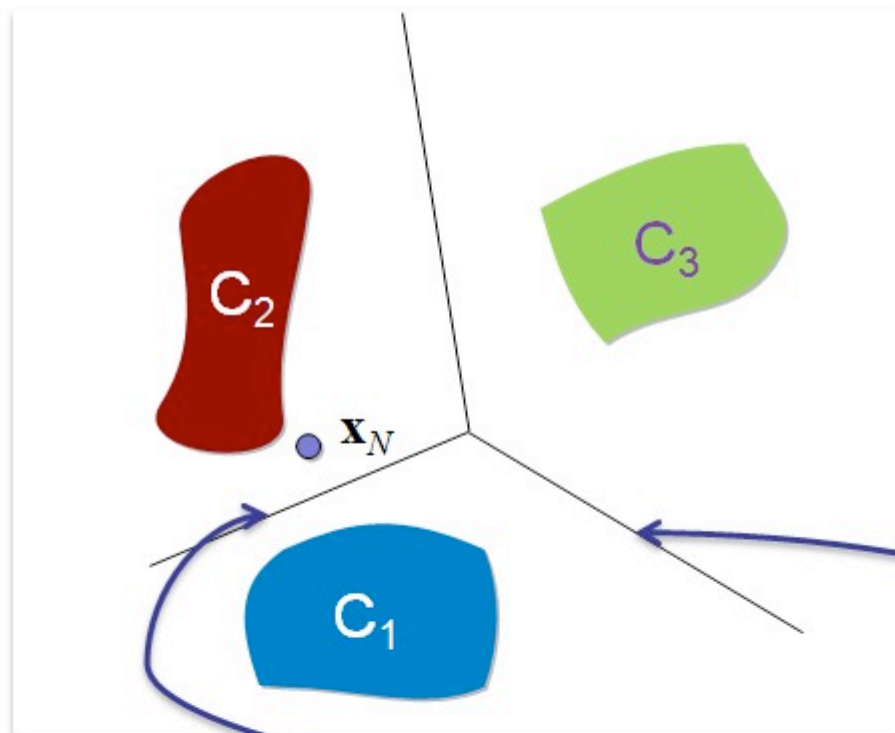
2. Zestaw $K(K-1)/2$ linii decyzyjnych

Obszary niejednoznaczne

Rozwiązanie dla problemu wielu klas

3. Zestaw K linii decyzyjnych

$y(\mathbf{x})$ — funkcja przynależności wektora do danej klasy

Np.

$$y_1(\mathbf{x}_N) = 0.3$$

$$y_2(\mathbf{x}_N) = 0.6$$

$$y_3(\mathbf{x}_N) = 0.1$$

Wektor $\mathbf{x}_N$
klasyfikujemy do C_2

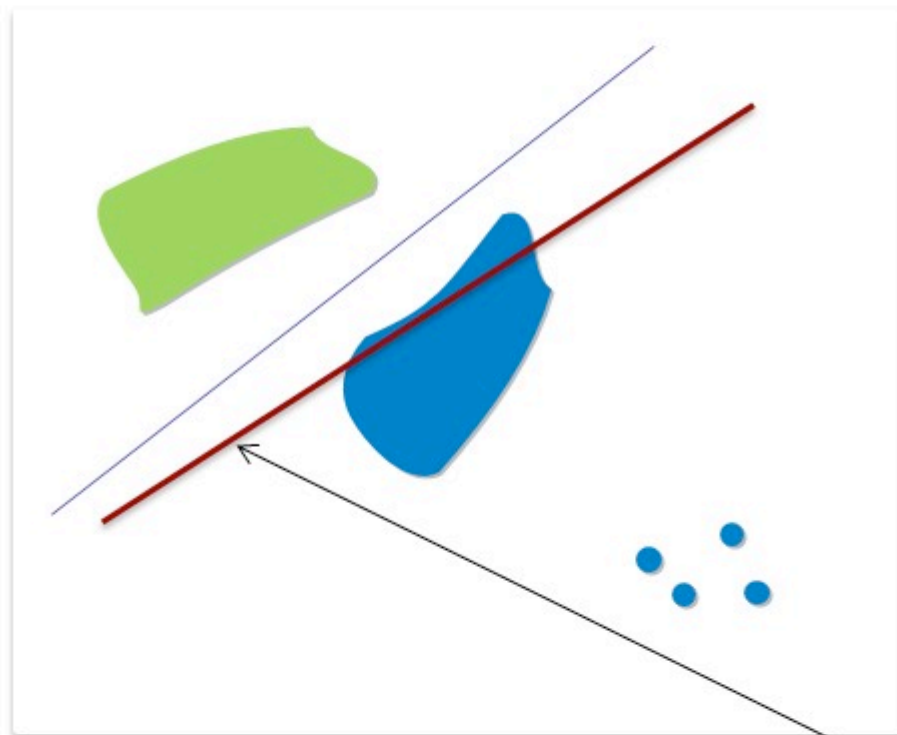
$$y_1(\mathbf{x}) - y_3(\mathbf{x})$$

$$y_1(\mathbf{x}) - y_2(\mathbf{x})$$

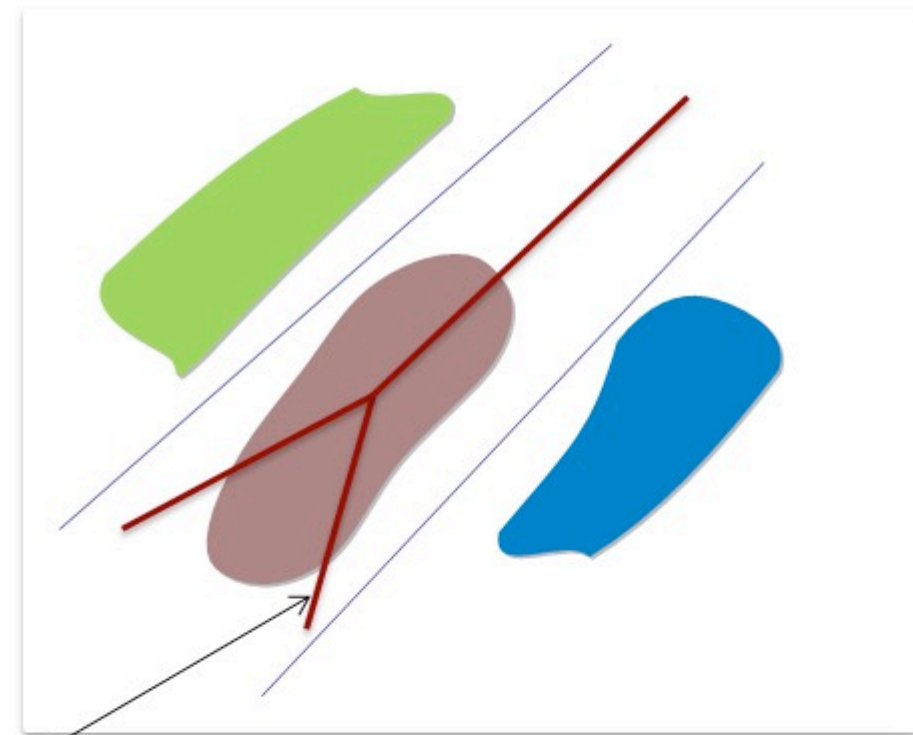

Regresja liniowa – ograniczenia

Wrażliwość na wartości oddalone (ang. *outliers*)

Słaba separacja w przypadku wielu klas

Linie decyzyjne wyznaczone metodą najmniejszych kwadratów.

Regresja a szacowanie prawdopodobieństwa

Regresja liniowa

$$\Pr[y = 1 | \mathbf{x}] = w_0 + \mathbf{w}^T \mathbf{x}$$

Prawdopodobieństwo przynależności do klasy zakodowanej jako $y=1$.

Jednakże, wartość funkcji decyzyjnej wykracza poza zakres $(0, 1)$.

Transformacja zmiennej docelowej

$$\Pr[y = 1 | \mathbf{x}] \rightarrow \ln \frac{\Pr[y = 1 | \mathbf{x}]}{1 - \Pr[y = 1 | \mathbf{x}]}$$

Funkcja *logitowa*

Regresja logistyczna

Regresja logistyczna

$$\ln \frac{\Pr[y = 0 | \mathbf{x}]}{1 - \Pr[y = 0 | \mathbf{x}]} = w_0 + \mathbf{w}^T \mathbf{x}$$

Aproksymacja zmiennej docelowej określonej funkcją logitową przy użyciu funkcji liniowej.

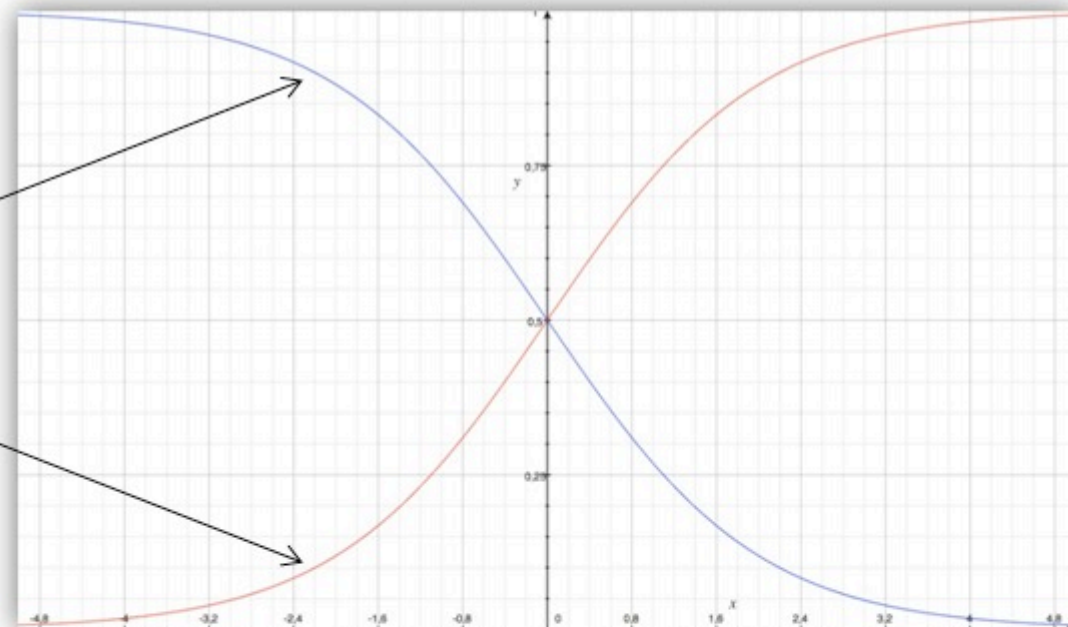

Rozwikłanie modelu

$$\Pr[y = 0 | \mathbf{x}] = \frac{\exp(w_0 + \mathbf{w}^T \mathbf{x})}{1 + \exp(w_0 + \mathbf{w}^T \mathbf{x})}$$

$$\Pr[y = 1 | \mathbf{x}] = \frac{1}{1 + \exp(w_0 + \mathbf{w}^T \mathbf{x})}$$

Wartości obu oszacowań mieszczą się zawsze w zakresie (0,1)

Metoda największej wiarygodności

Funkcja wiarygodności

$$LL = \sum_{i=1}^Q (1-t_i) \log(1 - \Pr[1 | \mathbf{x}_i]) + t_i \log(\Pr[1 | \mathbf{x}_i])$$

Maksymalizacja

Parametry modelu
logistycznego $\rightarrow \mathbf{w}, w_0$

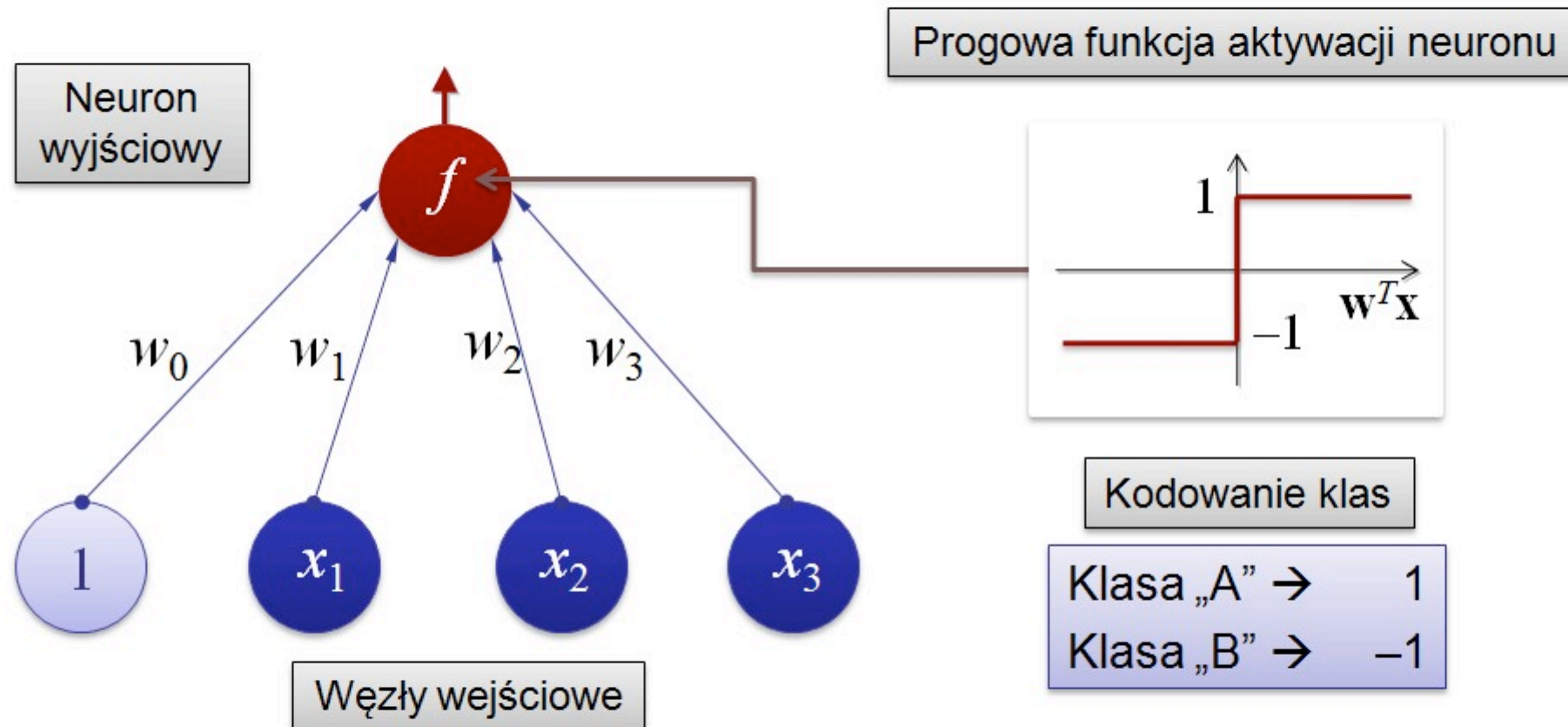
Reguła klasyfikacyjna

Jeśli

$$\Pr[1 | \mathbf{x}_N] > \Pr[0 | \mathbf{x}_N]$$

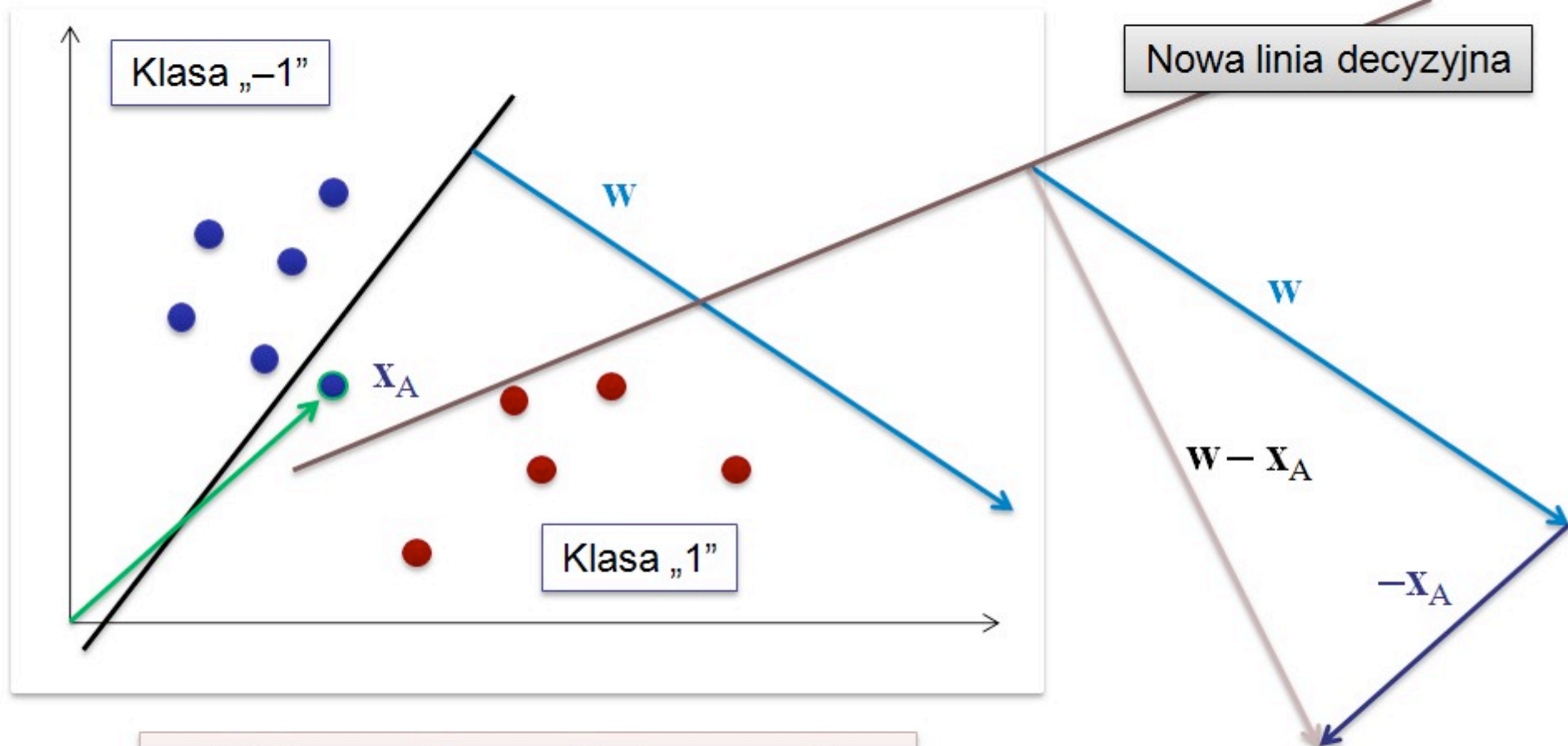
to wektor $\mathbf{x}_N$ zaliczamy do klasy
zakodowanej jako 1.

Perceptron

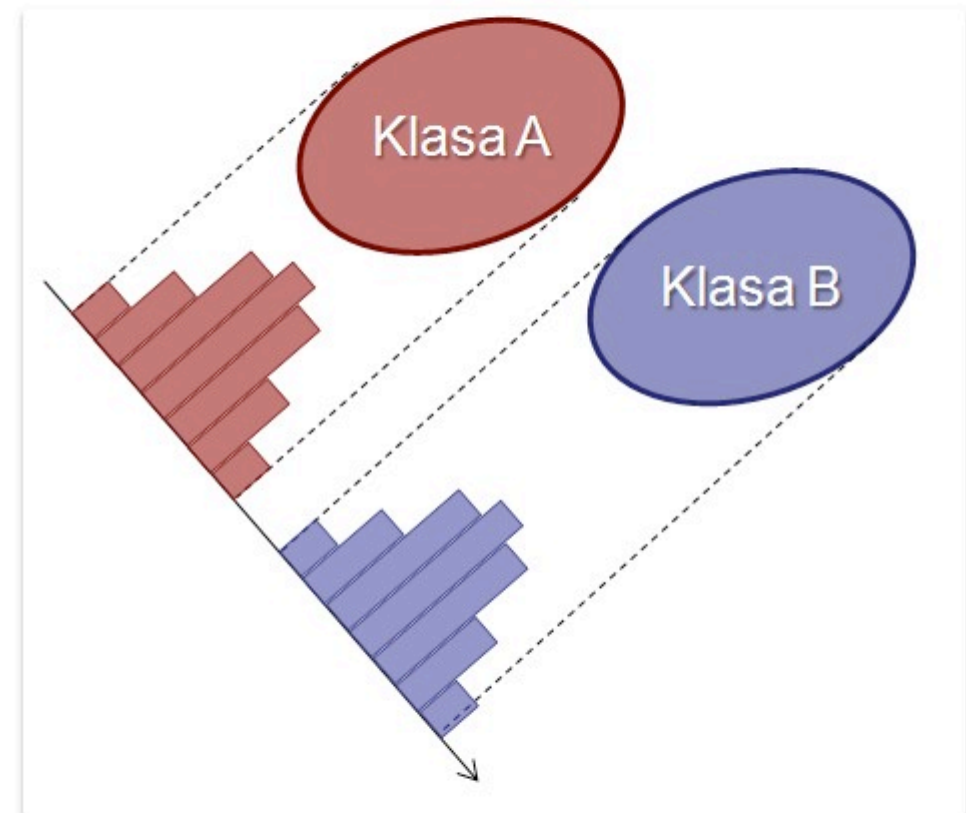
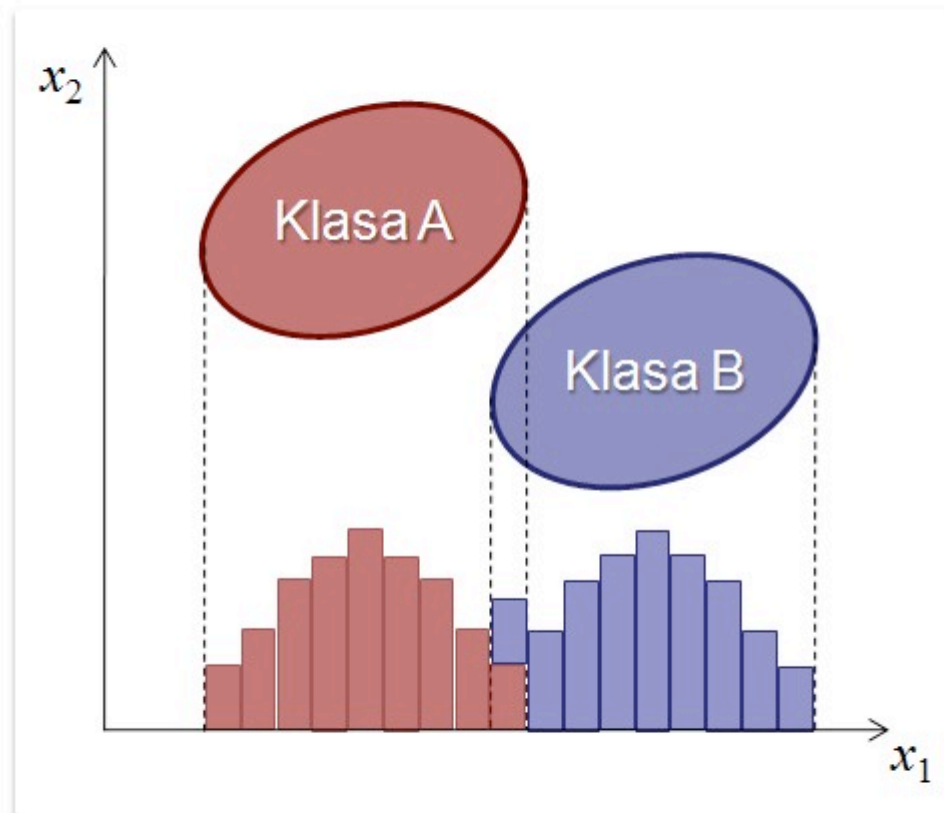
Regresja — estymowanie wartości prawdopodobieństwa przynależności do danej klasy
Reguła perceptronowa — „po prostu” wyznaczanie hiperpłaszczyzny decyzyjnej

Uczenie perceptronu – modyfikacja wag

Wektor x_A z klasy „-1” niepoprawnie zaklasyfikowany do klasy „1”

Liniowa analiza dyskryminacyjna

Zadanie liniowej analizy dyskryminacyjnej (LDA) polega na znalezieniu w przestrzeni cech kierunku zapewniającego najlepszą możliwą separację klas.

Zmienność międzygrupowa

Wektor średni

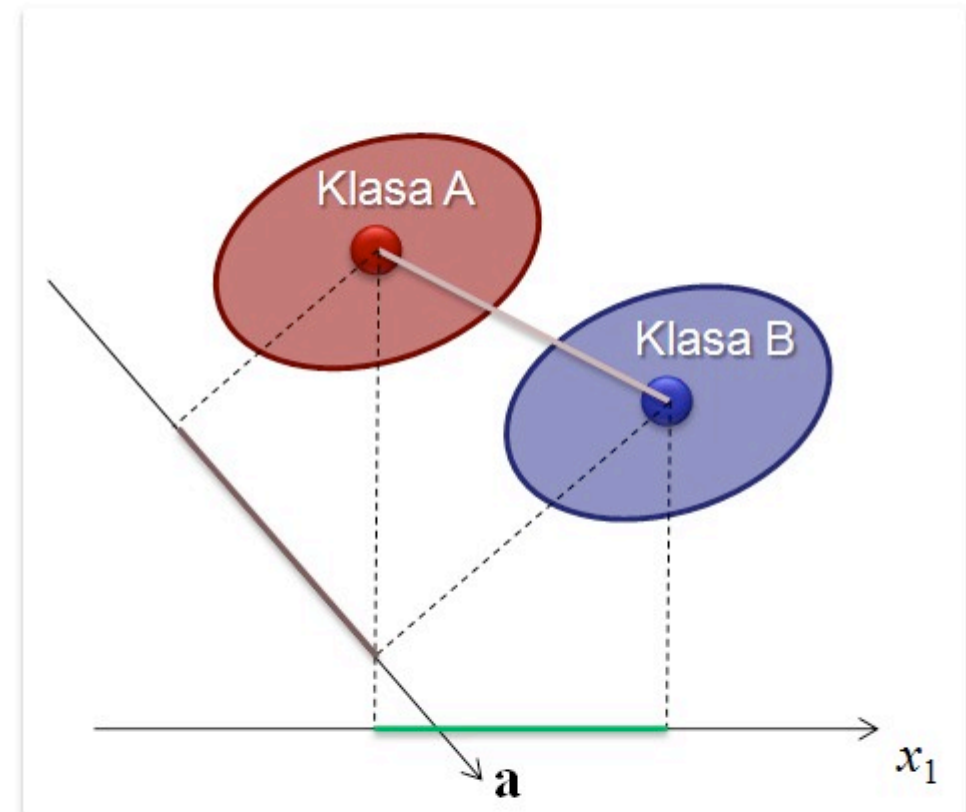
$$\bar{\mathbf{x}} = [\bar{x}^{(1)}, \bar{x}^{(2)}, \dots, \bar{x}^{(j)}, \dots, \bar{x}^{(N)}]$$

$$\bar{x}^{(j)} = \frac{1}{Q} \sum_{i=1}^Q x_i^{(j)}$$

Miara zmienności międzygrupowej

$$\left(\mathbf{a}^T \bar{\mathbf{x}}_A - \mathbf{a}^T \bar{\mathbf{x}}_B \right)^2$$

Odległość średnich wektorów klas wzdłuż kierunku $\mathbf{a}$

Zmienność wewnątrzgrupowa

Macierz kowariancji

$$S_k = \frac{1}{Q_k - 1} \sum_{i=1}^{Q_k} (\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}})(\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}})^T$$

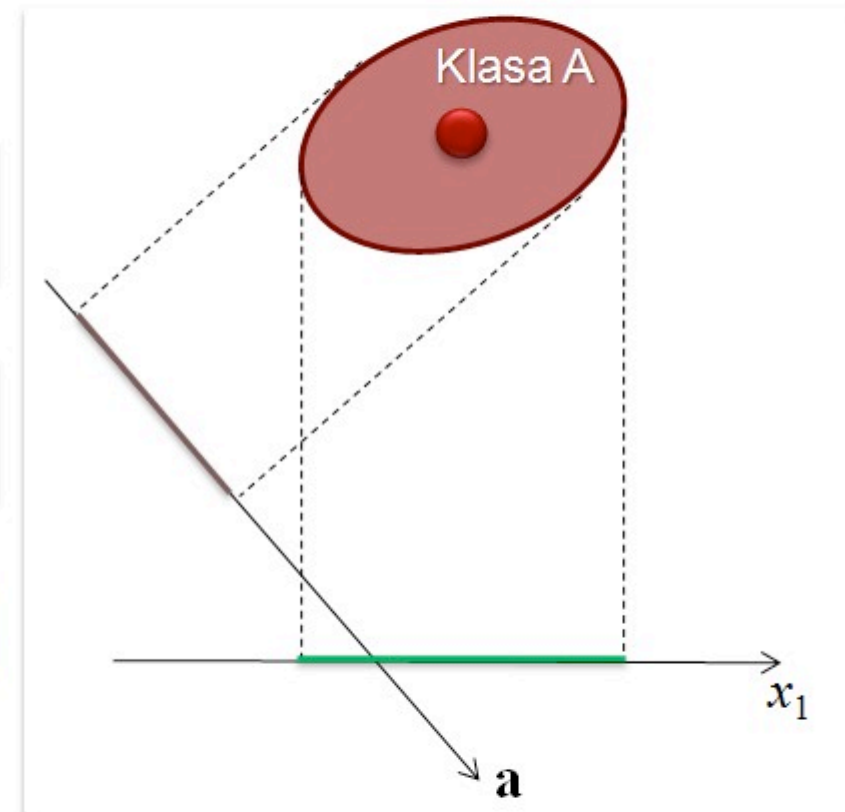
Pojedyncza
klasa

$$\mathbf{W} = \frac{1}{Q - 2} \sum_{k=1}^2 (Q_k - 1) S_k$$

Wspólna dla
obu klas

Miara zmienności wewnątrzgrupowej

$$\mathbf{a}^T \mathbf{W} \mathbf{a}$$

Rozproszenie wektorów wokół średnich wektorów klas w danym kierunku

Analiza LDA a klasyfikacja

Zadanie LDA

Znaleźć taki kierunek $\hat{\mathbf{a}}$, który maksymalizuje wyrażenie

$$\frac{(\mathbf{a}^T \bar{\mathbf{x}}_A - \mathbf{a}^T \bar{\mathbf{x}}_B)^2}{\mathbf{a}^T \mathbf{W} \mathbf{a}}$$

Małe rozproszenie wewnątrz dobrze odseparowanych klas.

Klasyfikacja

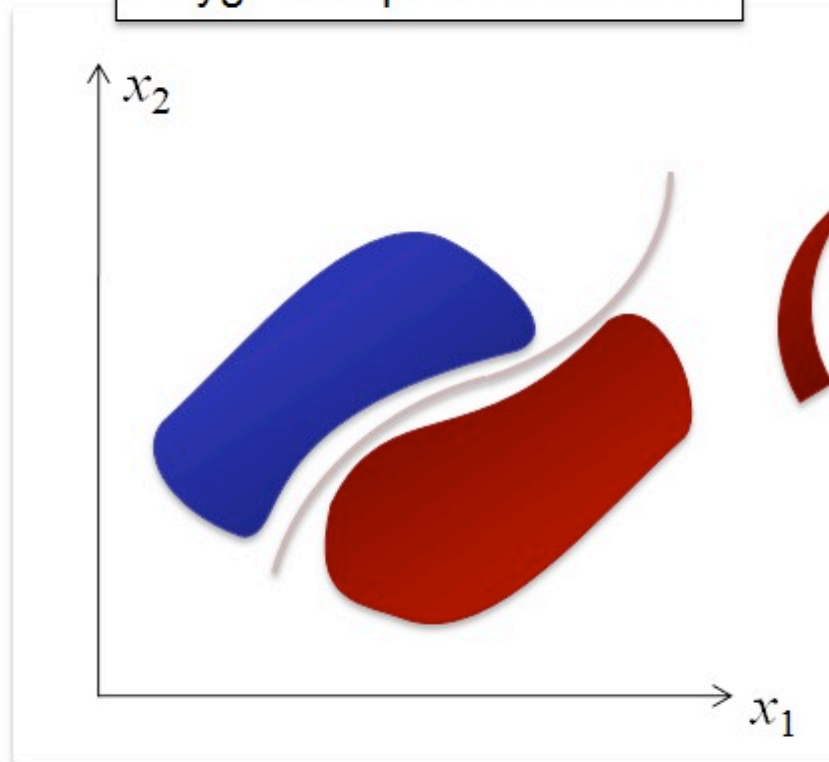
Nowy wektor $\mathbf{x}_N$ należy zaklasyfikować do A jeśli

$$|\hat{\mathbf{a}}^T \mathbf{x}_N - \hat{\mathbf{a}}^T \bar{\mathbf{x}}_A| < |\hat{\mathbf{a}}^T \mathbf{x}_N - \hat{\mathbf{a}}^T \bar{\mathbf{x}}_B|$$

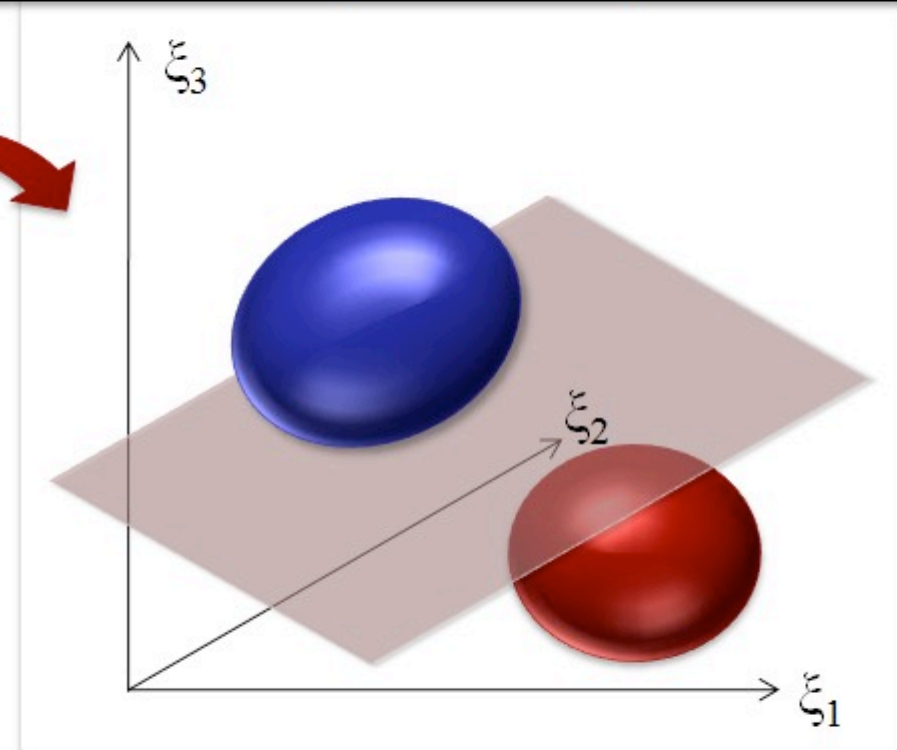
Wektor testowy leży bliżej środka klasy A.

Nieliniowe granice między klasami

Oryginalna przestrzeń cech

Przestrzeń cech po nieliniowej transformacji

Problem nieliniowej separacji klas można rozwiązać za pomocą klasyfikatorów liniowych po zastosowaniu nieliniowej transformacji przestrzeni cech.

Nieliniowa transformacja przestrzeni cech

Przykładowa transformacja
przestrzeni cech

$$\xi_1 = x_1^2 x_2 \quad \xi_2 = x_1 x_2^2 \quad \xi_3 = x_1^3$$

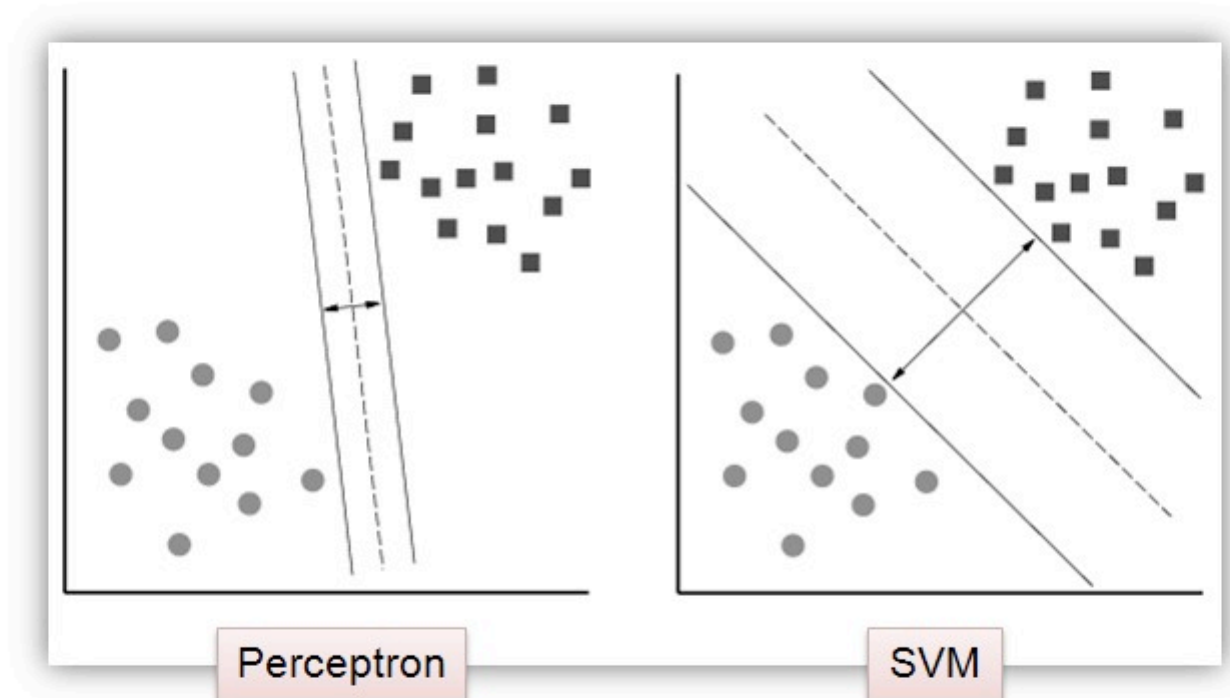
Często, aby uzyskać poprawną klasyfikację wymiar nowej przestrzeni cech musi być znacznie większy niż wymiar przestrzeni oryginalnej.

- duża złożoność obliczeniowa, zwłaszcza dla dużych wymiarów oryginalnej przestrzeni atrybutów
- niebezpieczeństwo nadmiernego dopasowania

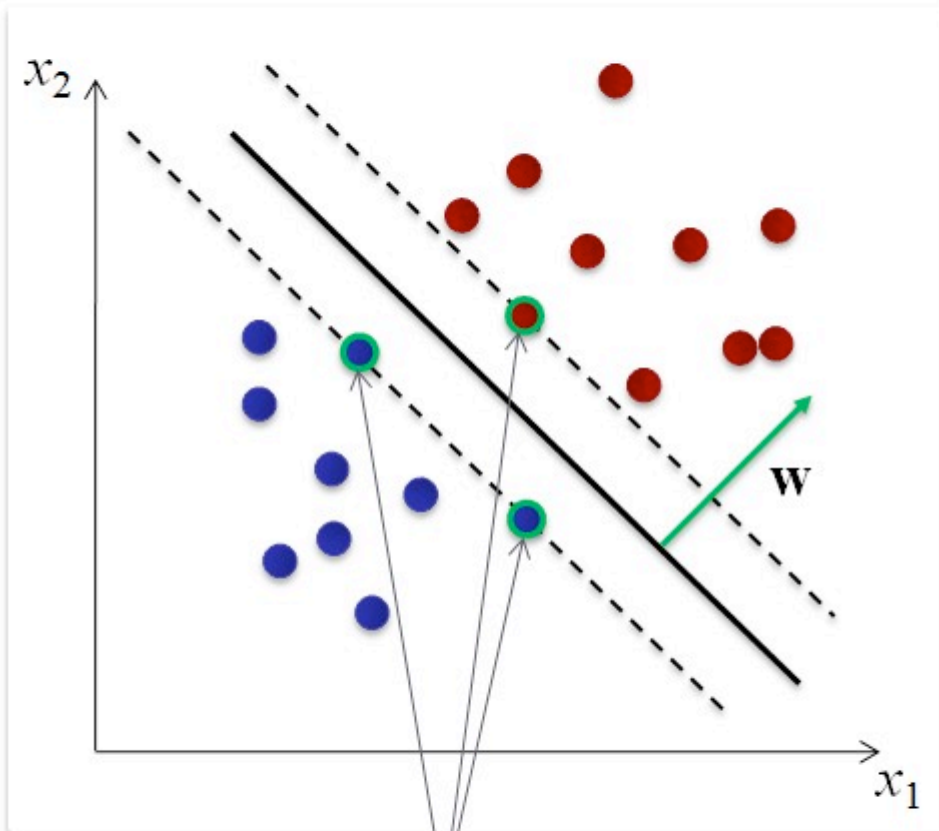
Odpowiedzią na te problemy jest algorytm wektorów podpierających (ang. *support vector machines*)

Algorytm *Support Vector Machines*

W algorytmie SVM konstruowana jest hiperpłaszczyzna decyzyjna w kierunku ortogonalnym do kierunku największego marginesu rozdzielającego klasy (ang. *optimal margin hyperplane*).

Konstrukcja optymalnej hiperpłaszczyzny

Wektory podpierające

Równanie hiperpłaszczyzny

$$y(\mathbf{x}) = \mathbf{w}^T \mathbf{x} + w_0$$

$$y(\mathbf{x}) = b + \sum_{i \text{--indeks wektora podpierającego}} \alpha_i t_i \mathbf{x}_i^T \mathbf{x}$$

Współczynniki α_i znajdowane poprzez rozwiązanie zadania kwadratowej optymalizacji z ograniczeniami... (!)

Na szczęście istnieją gotowe implementacje
→ *sequential minimal optimization* (SMO)

Funkcje jądra

Transformacja wektorów danych

$$\mathbf{x} \rightarrow \Phi(\mathbf{x})$$

Iloczyn skalarny w oryginalnej przestrzeni cech

$$\mathbf{x}_i^T \cdot \mathbf{x}_j$$

Iloczyn skalarny w przestrzeni transformowanej

$$\Phi^T(\mathbf{x}_i) \cdot \Phi(\mathbf{x}_j)$$

$$K(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j)$$

K – funkcja jądra (ang. *kernel function*)

Wielomianowe funkcje jądra

$$K(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) = (\mathbf{x}_i^T \cdot \mathbf{x}_j)^n$$

$$K(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) = (\mathbf{x}_i^T \cdot \mathbf{x}_j + 1)^n$$

Radialna funkcja jądra

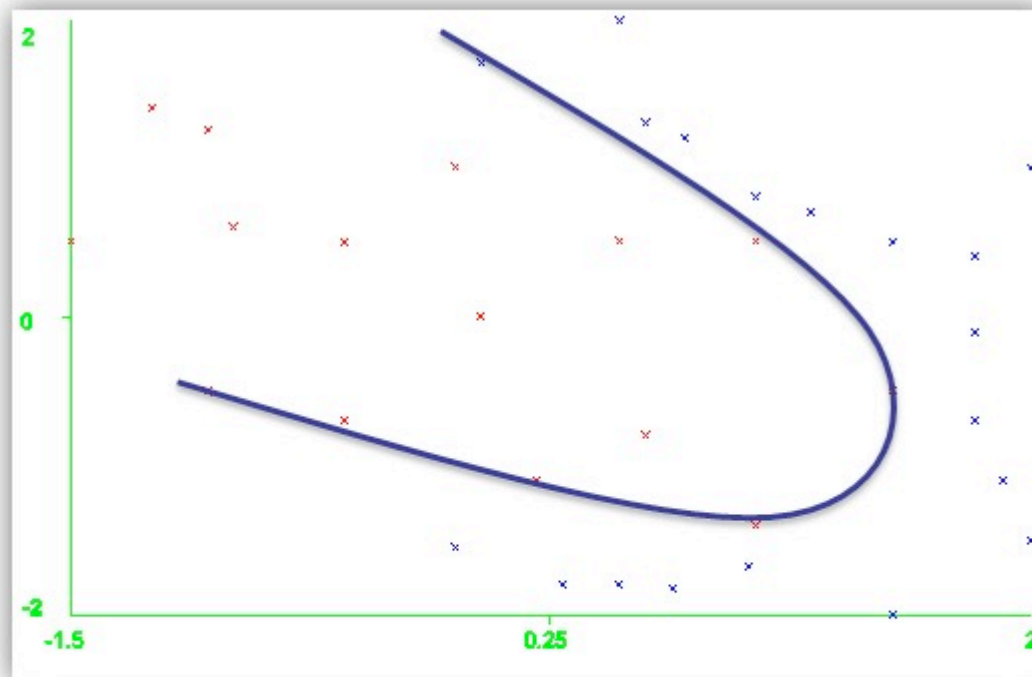
$$K(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) = \exp\left(-\frac{\|\mathbf{x}_i - \mathbf{x}_j\|^2}{c}\right)$$

Algorytm SVM dla przypadku klas nieliniowo separowalnych

Hiperpowierzchnia decyzyjna

$$y(\mathbf{x}) = b + \sum_{i} \alpha_i t_i K(\mathbf{x}_i, \mathbf{x})$$

i – indeks wektora podpierającego

Zalety algorytm SVM

- o Granica decyzyjna konstruowana jest w oparciu o niewielką liczbę wektorów podpierających
  - małe ryzyko nadmiernego dopasowania
  - odporność na wektory oddalone (ang. *outliers*)
- o Dzięki zastosowaniu funkcji jądra możliwe jest rozwiązywanie problemów nieliniowych bez zwiększania stopnia złożoności obliczeniowej.

dr inż. Artur Klepaczko

Eksploracja danych **Ocena klasyfikacji**

Zadanie nr 13 – Studia podyplomowe „Przetwarzanie i analiza obrazów biomedycznych”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Prezentacja multimedialna
współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
w projekcie

*„Innowacyjna dydaktyka bez ograniczeń
– zintegrowany rozwój Politechniki Łódzkiej –
zarządzanie Uczelniami,
nowoczesna oferta edukacyjna
i wzmocniania zdolności do zatrudniania
osób niepełnosprawnych”*

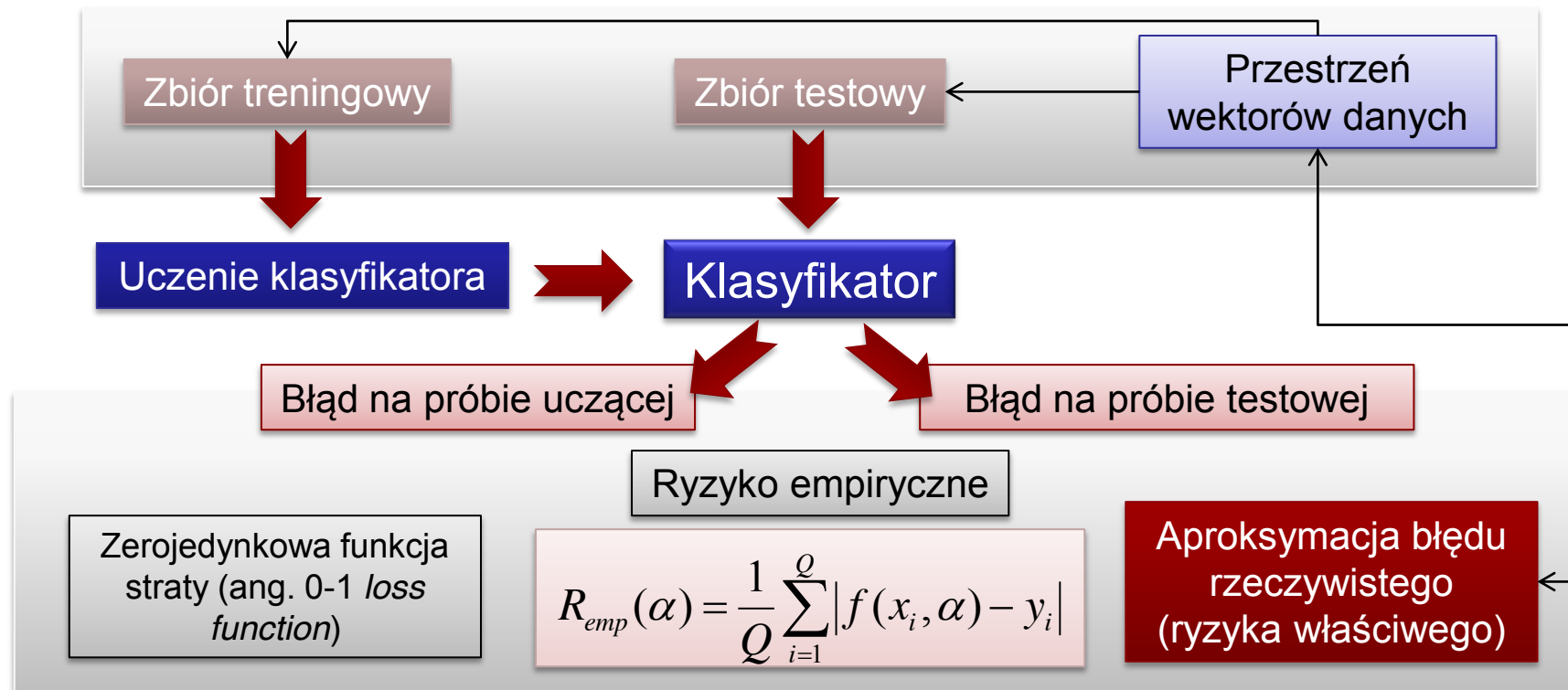

Politechnika Łódzka
Instytut Elektroniki

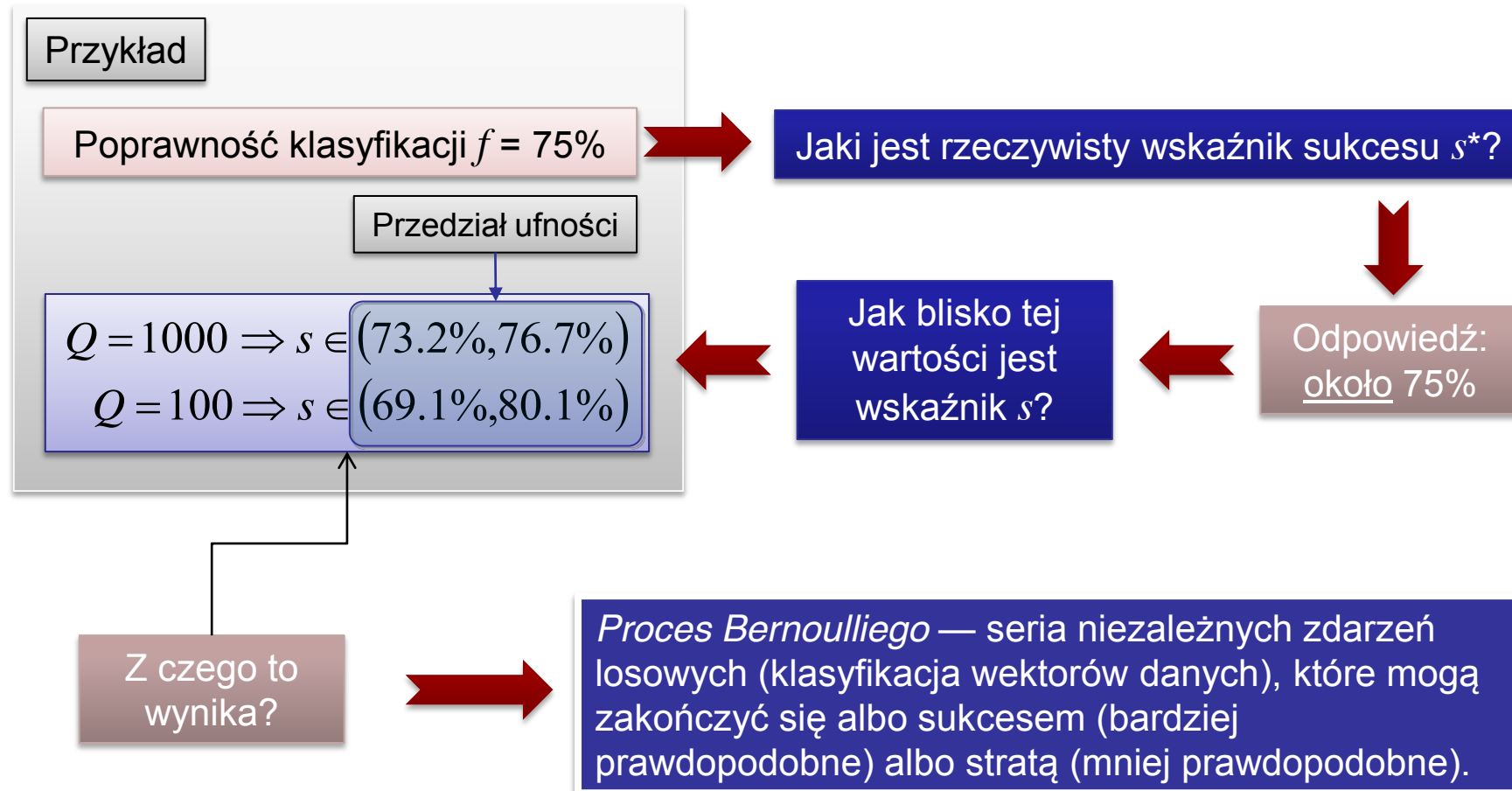
90-924 Łódź, ul. Żeromskiego 116,
tel. 042 631 28 83
www.kapitalludzki.p.lodz.pl

Ocena algorytmu klasyfikacji

Na ile algorytm nauczony na podstawie próby uczącej będzie zdolny do prawidłowej predykcji klasy nowych wektorów danych?

Przedział ufności

*Wskaźnik sukcesu = 1 – błąd klasyfikacji

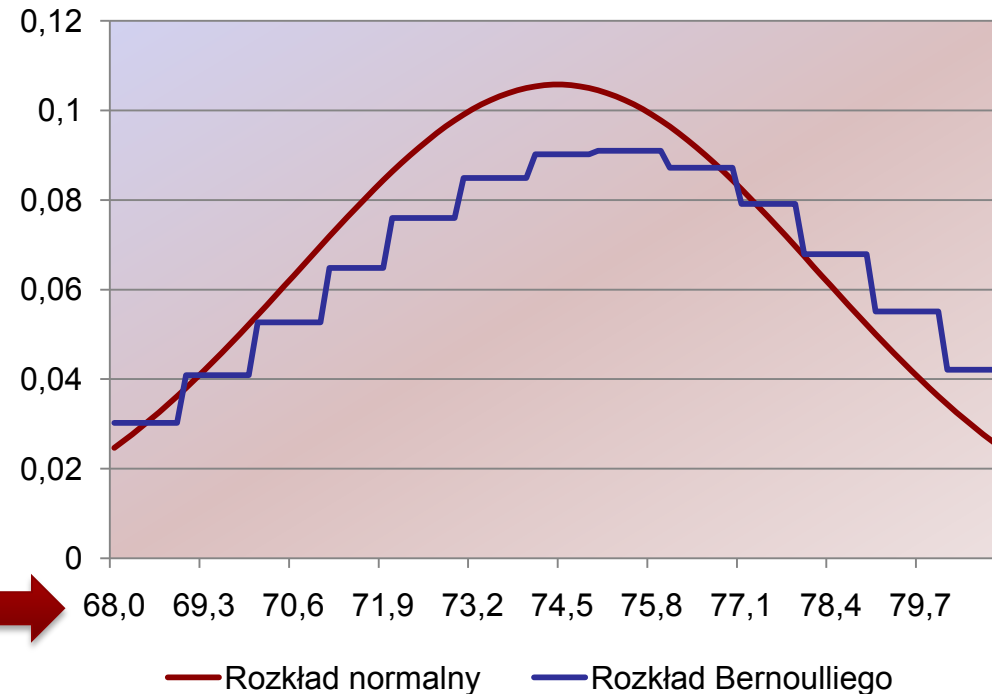
Proces Bernoulliego a rozkład normalny

Średnia szansa na to, aby pojedyncza próba należąca do procesu Bernoulliego zakończyła się sukcesem wynosi s .

Średnia liczba sukcesów dla serii prób Bernoulliego wynosi również s .

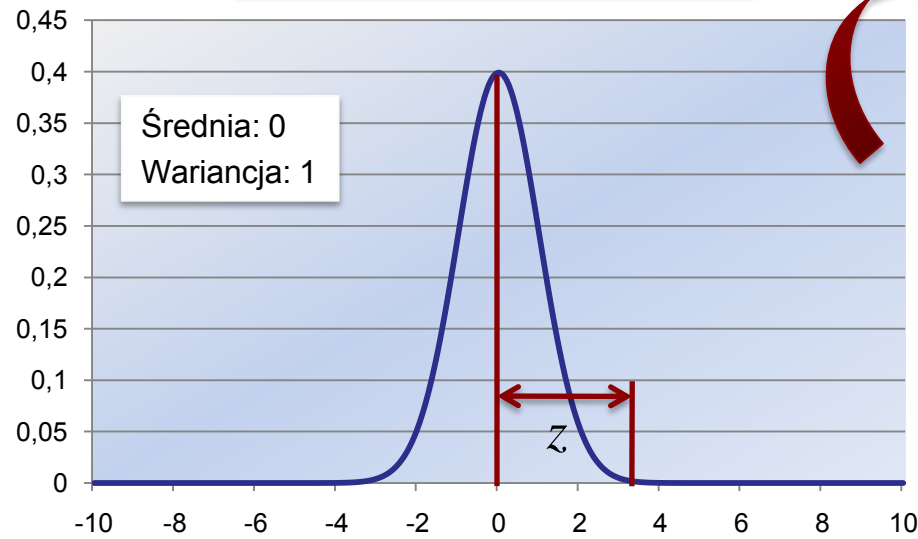
W przypadku dużej serii zdarzeń, proces Bernoulliego zbliża się do rozkładu Gaussa.

Średnia poprawność klasyfikacji [%] dla różnych serii zdarzeń

Obliczanie przedziału ufności

Rozkład normalny $N(0,1)$

Granice przedziałów ufności

$Pr[X \geq z]$	z
0,1%	3,09
0,5%	2,58
1%	2,33
5%	1,65
10%	1,28
20%	0,84

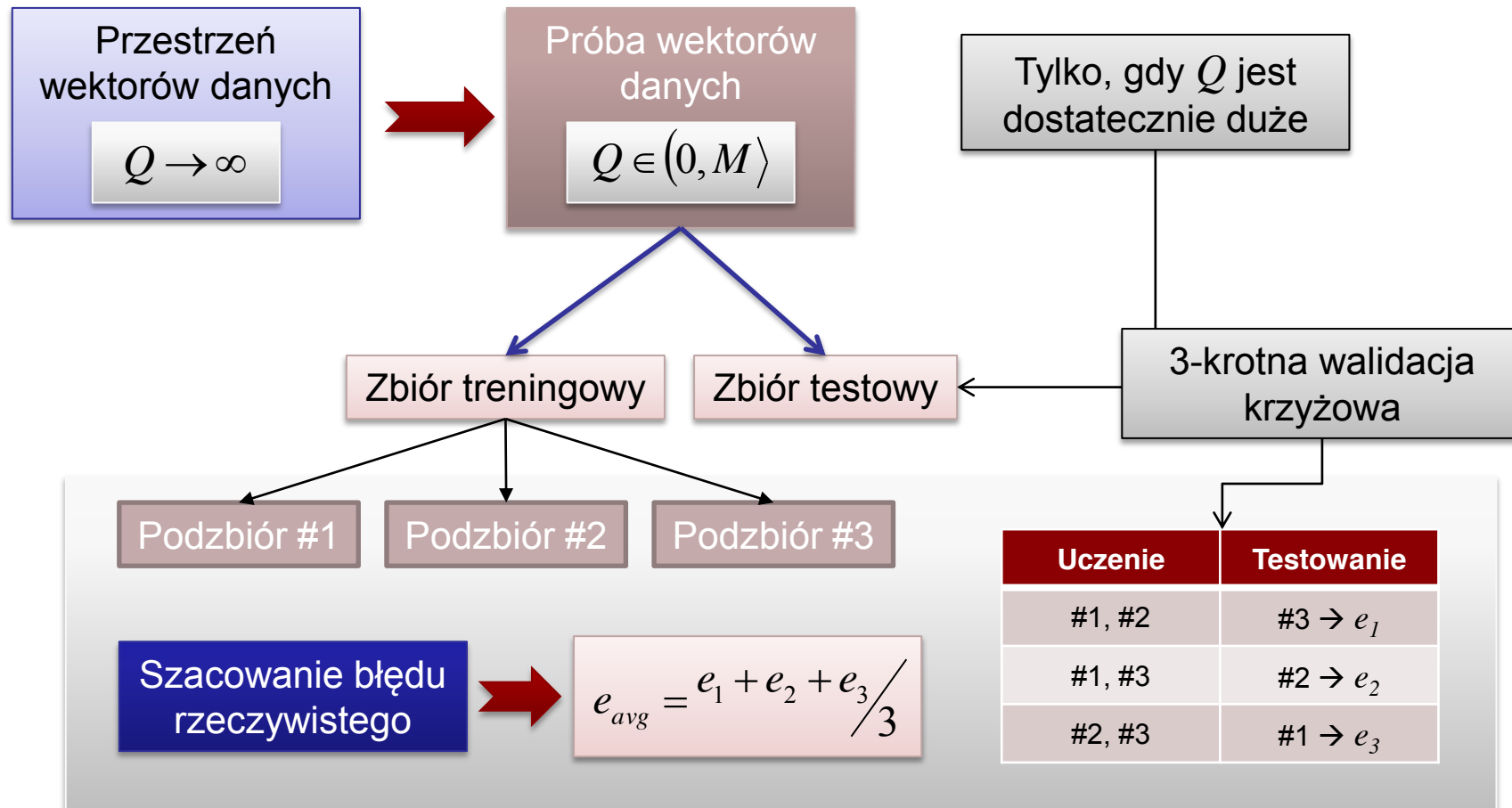
Wynik klasyfikacji

$$s = \left(f + \frac{z^2}{2Q} \pm z \sqrt{\frac{f}{Q} - \frac{f^2}{Q} + \frac{z^2}{4Q^2}} \right) / \left(1 + \frac{z^2}{Q} \right)$$

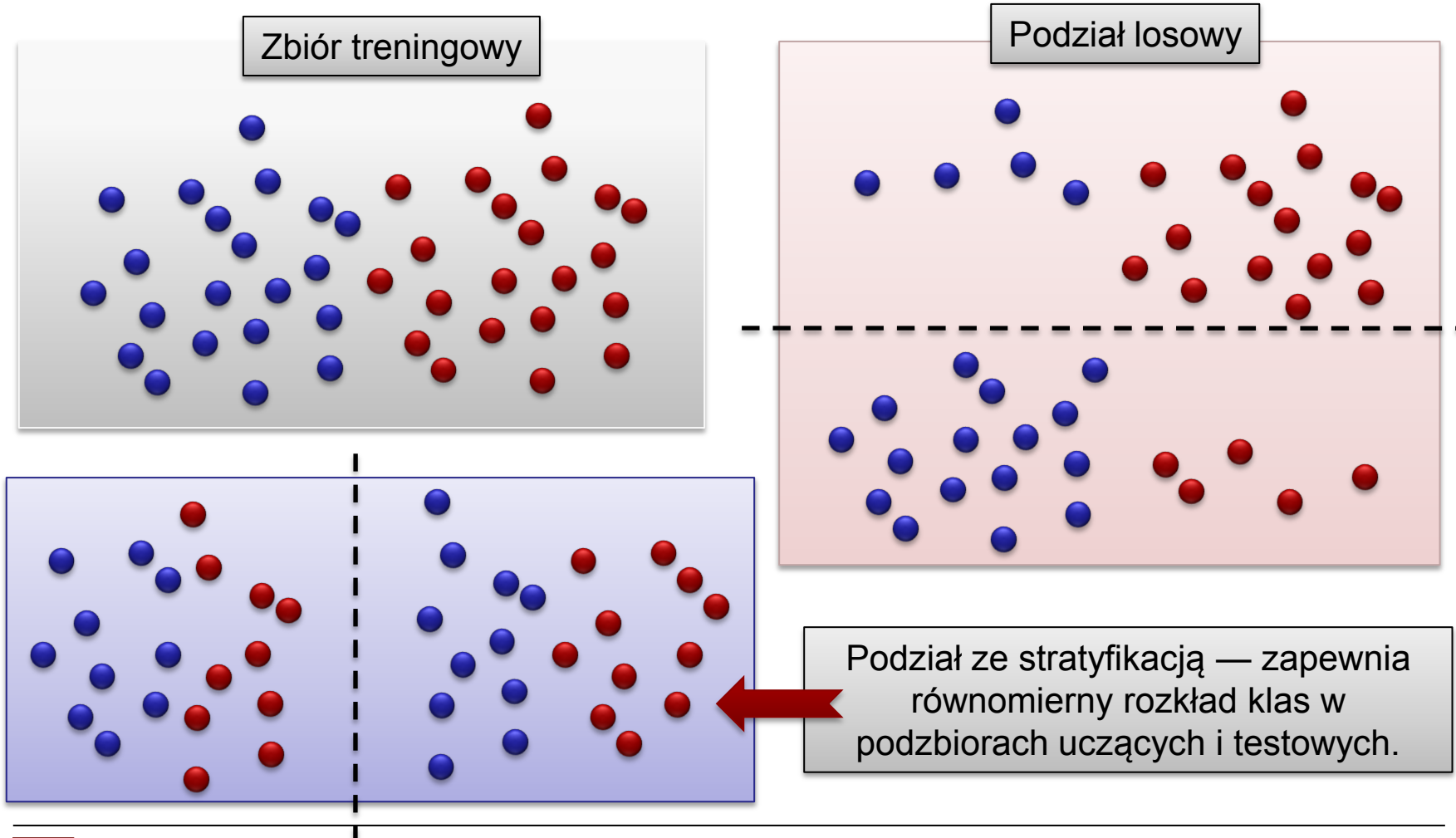
Z tabeli

Prawdopodobieństwo tego, że zmienna X przyjmie wartość oddaloną o 2,33 od średniej (powyżej lub poniżej) wynosi 2%.

Próba losowa wektorów danych

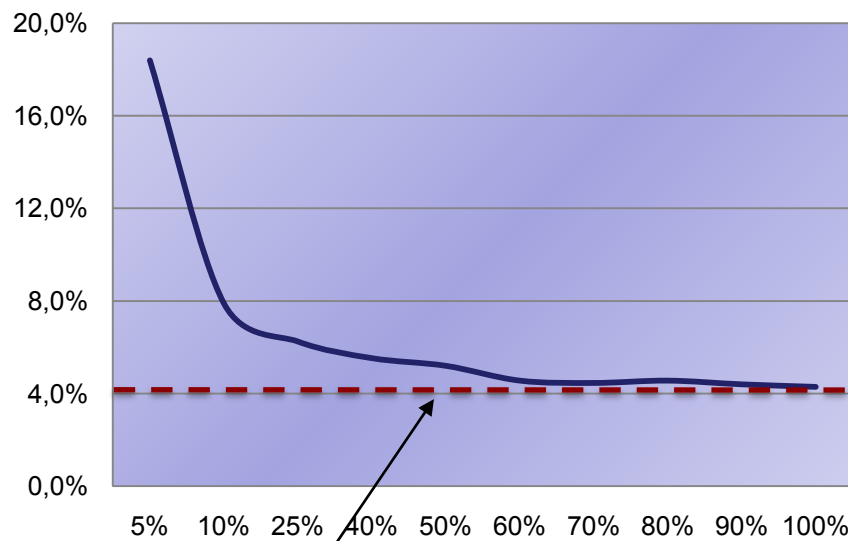

Walidacja krzyżowa ze stratyfikacją

Krzywa uczenia

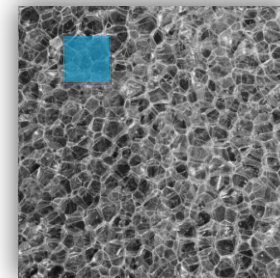
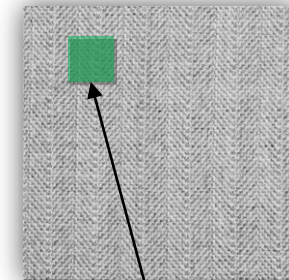
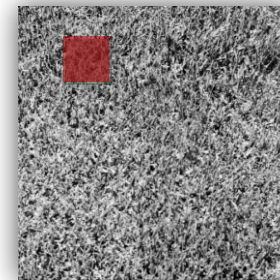
Błąd klasyfikacji w zależności od liczby wektorów

Prawdopodobna wartość błędu rzeczywistego

Procent całkowitej liczby wektorów biorących udział w uczeniu i testowaniu

Przykład

ROI:
24×24 piksele

Obrazy:
512×512 pikseli

Zbiór danych:
- 3 klasy
- 256 wektorów danych w klasie

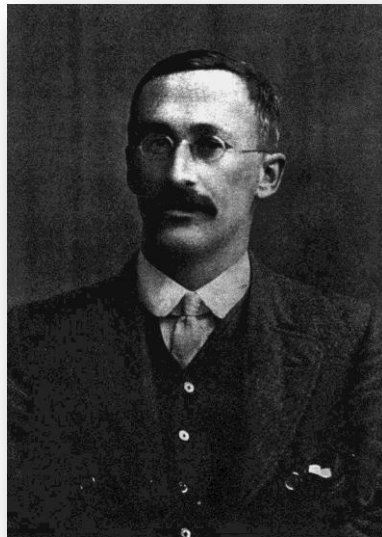

Wybór klasyfikatora

	Zbiory obrazów tekstur (24×24 piksele, 128 wektorów w klasie)		
	<i>grass, weave, plastic</i>	<i>bark, brick, rafia</i>	<i>brick, sand, clothe</i>
Support vector machine (liniowa funkcja jądra)	5,9%	2,4%	2,3%
Regresja logistyczna	4,2%	1,6%	3,9%
Algorytm 1-R	21,6%	6,3%	18,0%

Statystyka t -Studenta

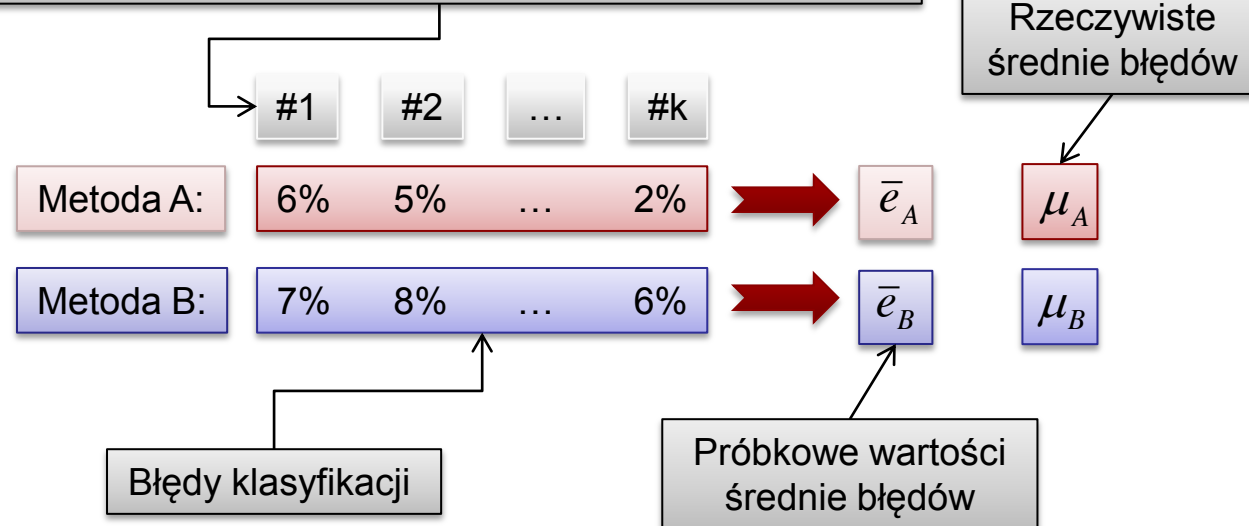
Hipoteza zerowa: różnica między uzyskanymi wskaźnikami poprawności klasyfikacji jest przypadkowa; w rzeczywistości wszystkie testowane algorytmy są jednakowo dokładne.

William Sealy Gosset,
ps. Student, 1876–1937

Statystka t -Studenta pozwala zweryfikować słuszność tej hipotezy.

Zbiory danych (jednakowo liczne, z tej samej dziedziny)

Sparowany test Studenta

W przypadku gdy rozmiary próbek są duże, ich średnie mają rozkład normalny.

...ale rozmiary nie są duże ☹️

Średnie mają rozkład Studenta.

1. Jeśli poszczególne wyniki dla metod A oraz B uzyskano dla tych samych zbiorów danych, to stosujemy sparowany test Studenta.

2. Analizujemy zmienną:

$$\bar{d} = \bar{e}_A - \bar{e}_B$$

3. Jeżeli hipoteza zerowa jest słuszna, to:

$$\mu_A = \mu_B$$

Standaryzacja zmiennej losowej dla rozkładu Studenta

$$t = \frac{\bar{e}_A - \mu_A}{\sqrt{\sigma_{e_A}^2 / k}}$$

$$t = \frac{\bar{d}}{\sqrt{\sigma_d^2 / k}}$$

Przedziały ufności dla zmiennej t -Studenta

Granice przedziałów ufności

Wartości dla przedziałów jednostronnych

Rozkład Studenta

Pr[$X \geq z$]	z
0,1%	4,30
0,5%	3,25
1%	2,82
5%	1,83
10%	1,38
20%	0,88

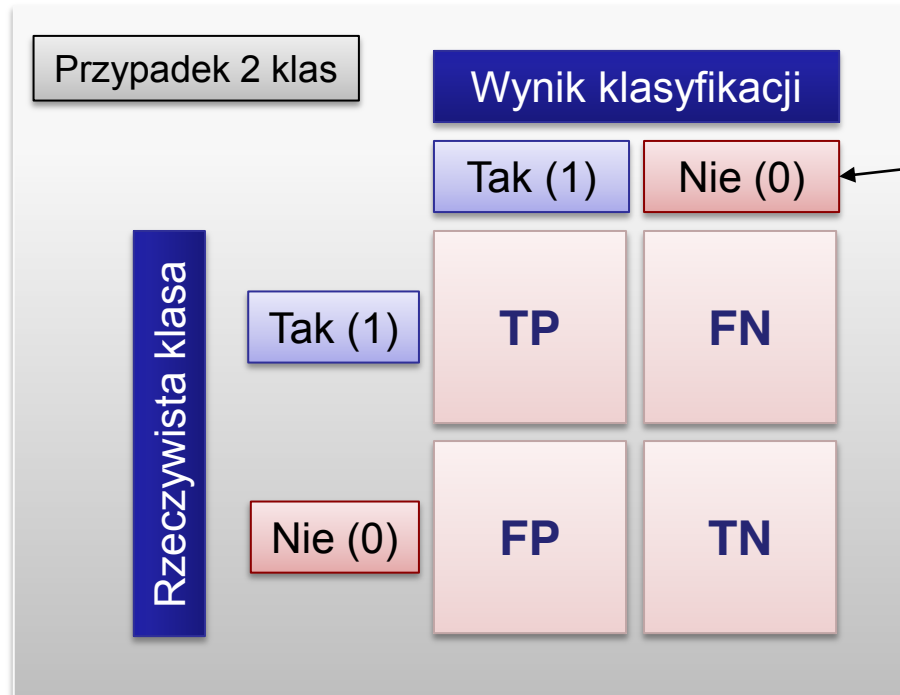
Rozkład Guassa

Pr[$X \geq z$]	z
0,1%	3,09
0,5%	2,58
1%	2,33
5%	1,65
10%	1,28
20%	0,84

Tabela dla $k=10$
(9 stopni swobody)

1. Decydujemy się na jakiś poziom ufności $\rightarrow 99\%$.
2. Obliczamy wartość zmiennej $t \rightarrow t_{exp}$.
3. Jeżeli $t > z$ lub $t < -z$ to odrzucamy hipotezę zerową.

Możliwe wyniki predykcji klasy

Oznaczenie danej klasy wektorów etykietą TAK lub NIE zależy od kontekstu.

Wielkość błędu klasyfikacji

$$e = 1 - \frac{TP + TN}{TP + TN + FP + FN}$$

Iloraz TP

Iloraz FP

$$\frac{TP}{TP + FN}$$

$$\frac{FP}{FP + TN}$$

TP — *true positive*

FP — *false positive*

TN — *true negative*

FN — *false negative*

Macierz pomyłek

Klasyfikator 1-R

Wynik klasyfikacji

	A	B	C	Razem	
Rzeczywista klasa	A	113	0	15	128
	B	3	125	0	128
	B	6	0	122	128
	Razem	122	125	137	384

```

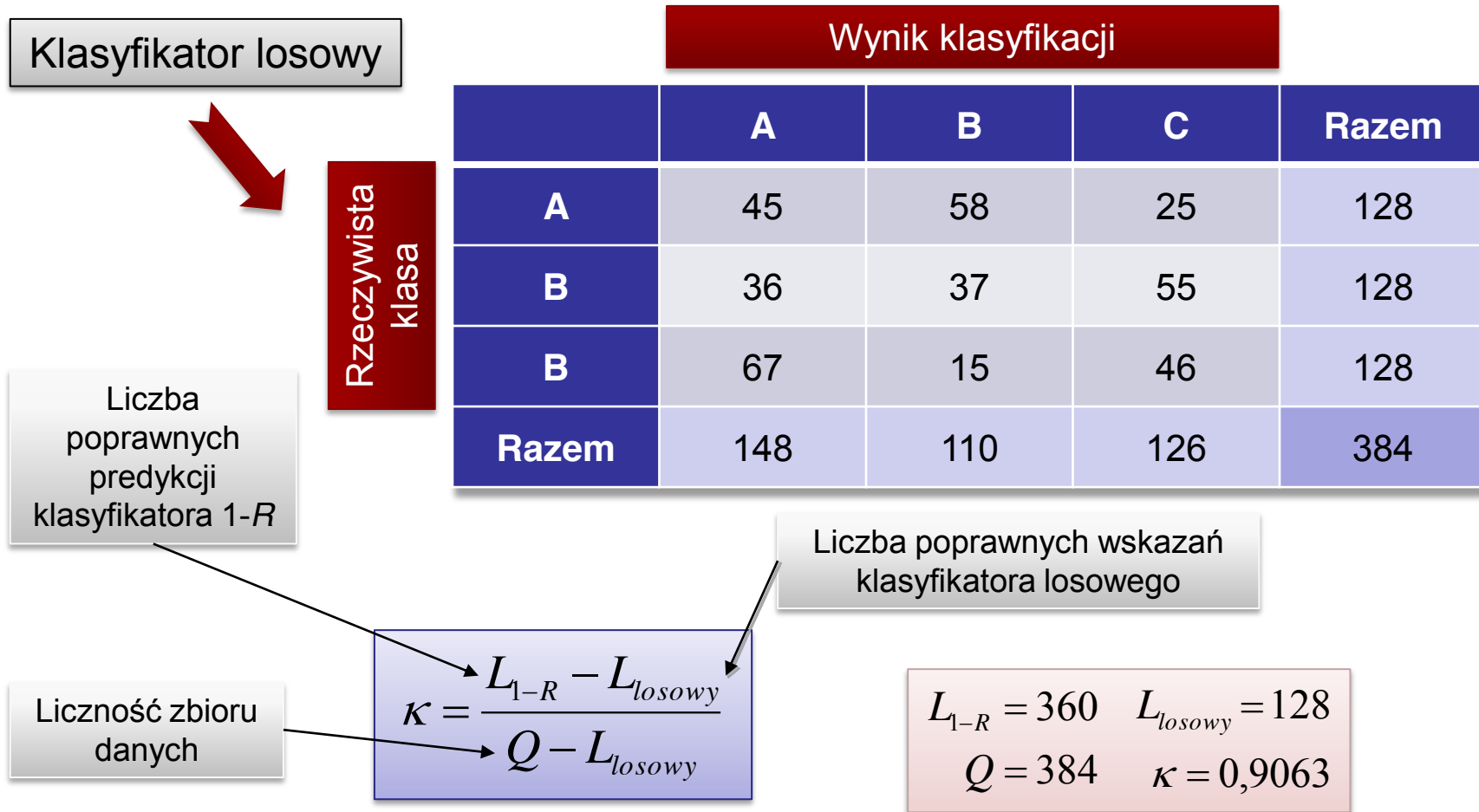
=== Stratified cross-validation ===
=== Summary ===

Correctly Classified Instances   360   93.75 %
Incorrectly Classified Instances  24    6.25 %
Kappa statistic                0.9063
    
```

Wyniki uzyskane dla zbioru obrazów tekstur (*bark, brick, rafia*)

Na ile tak naprawdę klasyfikator jest skuteczny?

Statystyka Kappa

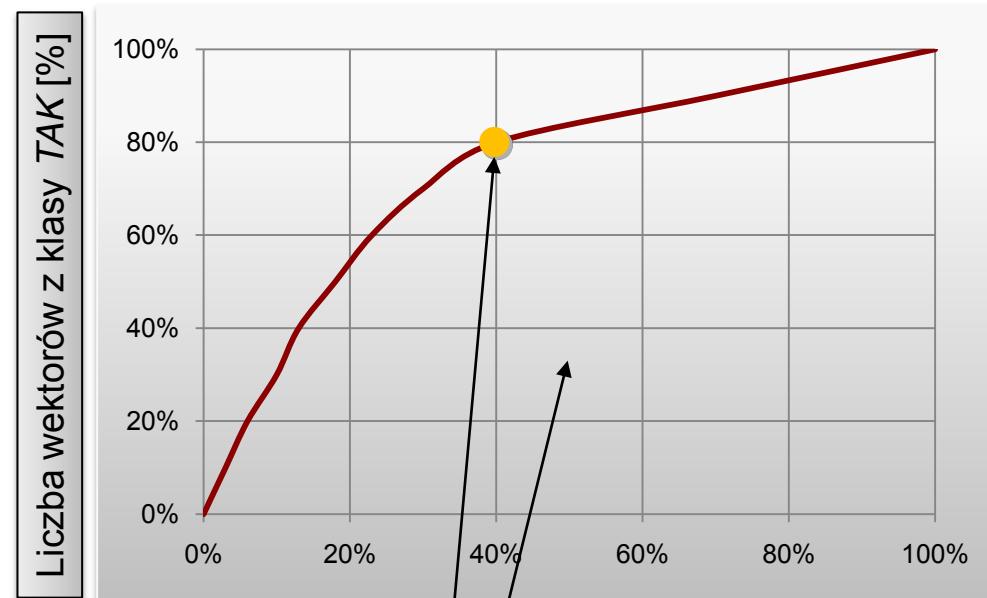

Wykres wzrostu

Naiwny klasyfikator Bayesa

Pozycja w rankingu	Wynik klasyfikacji	Rzeczywista klasa
1	0,99	TAK
2	0,98	TAK
3	0,97	TAK
4	0,95	NIE
5	0,94	TAK
...	...	...

Wektory uszeregowane zgodnie z malejącym prawdopodobieństwem przynależności do klasy oznaczonej etykietą *TAK*

Liczba wszystkich wektorów danych

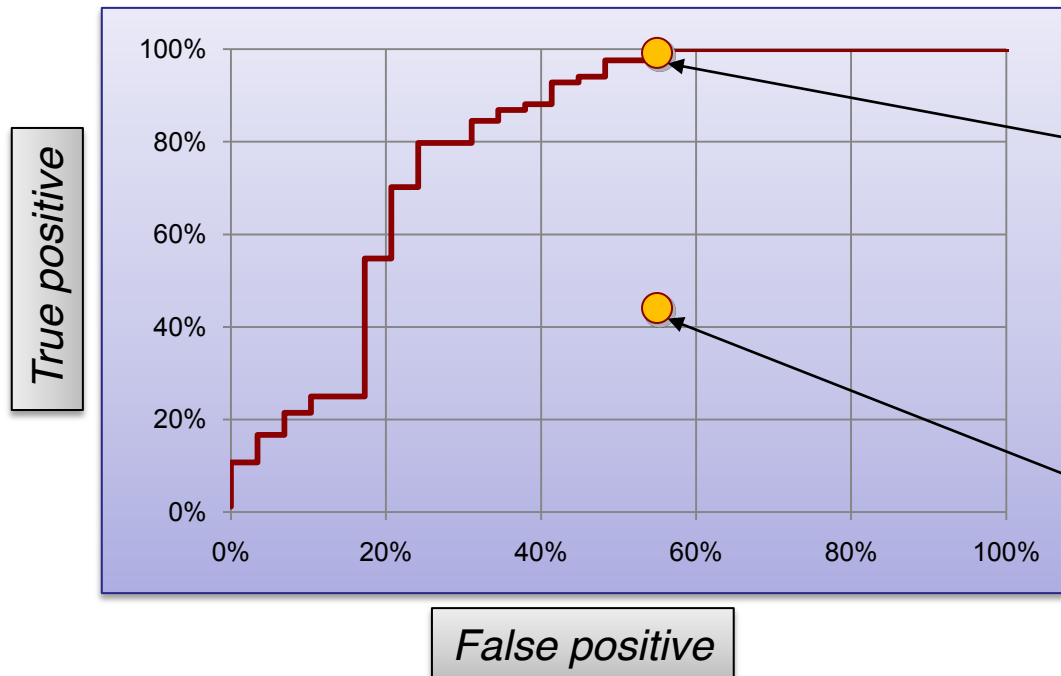
Wystarczy 40% całego zbioru danych, aby znalazło się w nim 80% wszystkich wektorów z klasy „pozytywnej”.

Im większa powierzchnia pod wykresem, tym lepszy klasyfikator.

Krzywa ROC

Znalezienie wszystkich wyników typu *TP* odbywa się kosztem popełnienia ok. 55% błędów typu *FP*.

Podobnie jak w przypadku analizy wykresów wzrostu, powierzchnia pod krzywą ROC dla skutecznego klasyfikatora powinna być jak największa.

ROC (ang. *receiver operating characteristic*) — wielkość używana przy detekcji sygnałów transmitowanych przez zaszumiony kanał ; pozwala określić kompromis pomiędzy liczbą właściwych trafień oraz fałszywych alarmów.